МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации

УТВЕРЖДАЮ
Проректор
по образовательной деятельности КФУ
Проф. Минзарипов Р.Г.
____
"___"_______________20___ г.

Программа дисциплины

История татарского литературного языка Б1.В.ОД.11

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Профиль подготовки: Родной (татарский) язык и литература и иностранный язык (турецкий)
Квалификация выпускника: академический бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский
Автор(ы):
Нуриева Ф.Ш.
Рецензент(ы):
Кузьмина Х.Х.

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой: Харисов Ф. Ф.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ____________ 201__г
Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ____________ 201__г

Регистрационный No

Казань
2014

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Программу дисциплины разработал(а)(и) профессор, д.н. (профессор) Нуриева Ф.Ш. кафедра татарского языка и методики преподавания отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации им.Г.Тукая , Fenuze.Nurieva@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Цель освоения дисциплины (модуля) "История татарского литературного языка" являются:

1) ознакомить студентов с историей происхождения и развития татарского литературного языка, основными этапами формирования национального татарского языка, становления и функционирования языка современности;

2) проследить историческую эволюцию татарского литературного языка в условиях его общественного функционирования в различных жанрово-стилистических разновидностях на разных этапах формирования

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б1.В.ОД.11 Дисциплины (модули)" основной образовательной программы 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки) и относится к обязательные дисциплины. Осваивается на 4 курсе, 7 семестр.

Образовательная программа высшего профессионального образования по специальности: 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки). В.ОД.11.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владение культурой мышления; способность к восприятию, анализу, обобщению информации, постановке цели и выбору путей ее достижения;
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владение культурой мышления; способность к восприятию, анализу, обобщению информации, постановке цели и выбору путей ее достижения;
ОК-2 (общекультурные компетенции)	владение нормами татарского литературного языка, навыками практического использования системы функциональных стилей речи; умение создавать и редактировать тексты профессионального назначения на русском языке
ОК-2 (общекультурные компетенции)	владение нормами татарского литературного языка, навыками практического использования системы функциональных стилей речи; умение создавать и редактировать тексты профессионального назначения на русском языке
ПК-1 (профессиональные компетенции)	способность демонстрировать знание основных положений и концепций в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста, представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии;

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ПК-1 (профессиональные компетенции)	способность демонстрировать знание основных положений и концепций в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста, представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии;
ПК-2 (профессиональные компетенции)	владение базовыми навыками сбора и анализа языковых и литературных фактов с использованием традиционных методов и современных информационных технологий;
ПК-2 (профессиональные компетенции)	владение базовыми навыками сбора и анализа языковых и литературных фактов с использованием традиционных методов и современных информационных технологий;
ПК-5 (профессиональные компетенции)	способность применять полученные знания в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста в собственной научно-исследовательской деятельности;
ПК-5 (профессиональные компетенции)	способность применять полученные знания в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста в собственной научно-исследовательской деятельности;
ПК-7 (профессиональные компетенции)	владение навыками подготовки научных обзоров, аннотаций, составления рефератов и библиографий по тематике проводимых исследований, приемами библиографического описания; знание основных библиографических источников и поисковых систем.
ПК-7 (профессиональные компетенции)	владение навыками подготовки научных обзоров, аннотаций, составления рефератов и библиографий по тематике проводимых исследований, приемами библиографического описания; знание основных библиографических источников и поисковых систем.

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- историю возникновения и основные этапы развития татарского литературного языка;
- формирование и изменение нормы книжного языка средневековья к литературному языку нового типа;
- определение характеристики литературного языка;

2. должен уметь:

- проследить историческую эволюцию языка в в условиях его общественного функционирования в различных жанрово-стилистических разновидностях на разных этапах формирования;
- выделить специфику языка различных стилей и жанров в процессе их эволюции, истории становления современной нормы;
- пользоваться научной и справочной литературой, библиографическими источниками и современными поисковыми системами;

- излагать устно и письменно свои выводы и наблюдения по вопросам истории татарского языка; создавать тексты разного типа (аннотация, комментарий, обзор научных источников, реферат, самостоятельный анализ текстов);
- применять полученные знания в научно-исследовательской и других видах деятельности;

3. должен владеть:

- конкретными знаниями о формировании развития и становления татарского литературного языка;
- навыками аналитического мышления, научного обобщения и систематизации изучаемого материала;
- базовыми навыками обработки (например, редактирование, комментирование, реферирование) текстов.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

Знать:

- историю возникновения и основные этапы развития татарского литературного языка;
- формирование и изменение нормы книжного языка средневековья к литературному языку нового типа;
- определение характеристики литературного языка;

Уметь:

- проследить историческую эволюцию языка в в условиях его общественного функционирования в различных жанрово-стилистических разновидностях на разных этапах формирования;
- выделить специфику языка различных стилей и жанров в процессе их эволюции, истории становления современной нормы;
- пользоваться научной и справочной литературой, библиографическими источниками и современными поисковыми системами;
- излагать устно и письменно свои выводы и наблюдения по вопросам истории татарского языка; создавать тексты разного типа (аннотация, комментарий, обзор научных источников, реферат, самостоятельный анализ текстов);
- применять полученные знания в научно-исследовательской и других видах деятельности;

Владеть:

- конкретными знаниями о формировании развития и становления татарского литературного языка;
- навыками аналитического мышления, научного обобщения и систематизации изучаемого материала;
- базовыми навыками обработки (например, редактирование, комментирование, реферирование) текстов.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 2 зачетных(ые) единиц(ы) 72 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины зачет в 7 семестре.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Типы языковых ситуаций. Периодизация истории татарского литературного языка.	7		2	4	0	реферат
2.	Тема 2. Литературный язык раннего средневековья. Принципы формирования и характер нормы литературного языка Волжско-Булгарского государства (X-XIII вв.). Памятники книжного языка: ?Кыйссаи Йосыф? Кул Гали. Дидактические и религиозные произведения. Эпиграфические памятники.	7	2	2	2	0	письменная работа домашнее задание

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
3.	Тема 3. Золотоордынский литературный язык (II пол. XIII ? I четв. XV вв.): основные характеристики. Вопрос об изменениях, пережитых литературными языками в указанную эпоху. Главные тенденции развития литературного языка. Нормы традиционных вариантов тюрки. Художественные памятники. Официально-канцелярский стиль (ярлыки и т.д.). Эпитафические памятники. Татарский литературный язык Казанского ханства (XV-XVI вв.). Культурно-языковая ситуация в Казанском ханстве. Развитие литературы в жанре поэзии, в текстах официально-канцелярских документов, в текстах научных трудов.	7		2	2	0	контрольная работа научный доклад
4.	Тема 4. Татарский литературный язык XVI-XVIII вв. Социально-экономические предпосылки формирования языка. Место татарского языка в Российском государстве. Своеобразие употребления установившихся письменных норм.	7	2	2	4	0	устный опрос письменная работа

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
5.	Тема 5. Закономерности образования и развития татарского национального литературного языка XIX-XX вв. Нормализация и кодификация литературного языка нового типа. Борьба и взаимодействие разных литературно-языковых направлений.	7		4	2	0	научный доклад контрольная работа
6.	Тема 6. Татарский литературный язык советского и постсоветского времени.	7		2	2	0	реферат
.	Тема . Итоговая форма контроля	7		0	0	0	зачет
	Итого			14	16	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Типы языковых ситуаций. Периодизация истории татарского литературного языка.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Әдәби тел тарихы фәненең теоретик нигезләре. Әдәби телгә билгеләмә. Әдәби телне өйрәнү тарихы. Әдәби тел тарихын чорларга бүлү.

практическое занятие (4 часа(ов)):

Әдәби телне өйрәнү тарихы. Төрки һәм татар әдәби тел тарихын чорларга бүлү. Галимнәрнең карашлары.

Тема 2. Литературный язык раннего средневековья. Принципы формирования и характер нормы литературного языка Волжско-Булгарского государства (X-XIII вв.). Памятники книжного языка: ?Кыйссаи Йосыф? Кул Гали. Дидактические и религиозные произведения. Эпиграфические памятники.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Борынгы төрки әдәби тел. Тел нормаларының үсешендә аның тоткан роле. Идел буе Болгар дәүләте чорында әдәби тел (X-XIII гасырның беренче яртысы).Бу чорга тарихи, мәдәни һәм лингвистик характеристика. Татар теленең барлыкка килүенә һәм үсешенә караган теорияләр. Болгар чорын әдәби телен чагылдырган язма чыганаклар һәм стильләр. Матур әдәбият, үгет-нәсихәт әсәрләре һәм дини әдәбият. Эпиграфик ядкарьлар, аларның теле. Кол Галинең ?Кыйссаи Йосыф? поэмасына лингво-стилистик анализ

практическое занятие (2 часа(ов)):

Орхон-Енисей елгалары буенда табылган руник ташъязмаларны өйрәнү. Төрки әдәби телгә хас билгеләр. Идел буе рун язулы истәлекләр.Болгар чорын әдәби телен чагылдырган язма чыганаклар һәм стильләр. Матур әдәбият, үгет-нәсихәт әсәрләре һәм дини әдәбият. Эпиграфик ядкарьлар, аларның теле. Кол Галинең ?Кыйссаи Йосыф? поэмасына лингво-стилистик анализ

Тема 3. Золотоордынский литературный язык (II пол. XIII ? I четв. XV вв.): основные характеристики. Вопрос об изменениях, пережитых литературными языками в указанную эпоху. Главные тенденции развития литературного языка. Нормы традиционных вариантов тюрки. Художественные памятники. Официально-канцелярский стиль (ярлыки и т.д.). Эпитафические памятники. Татарский литературный язык Казанского ханства (XV-XVI вв.). Культурно-языковая ситуация в Казанском ханстве. Развитие литературы в жанре поэзии, в текстах официально-канцелярских документов, в текстах научных трудов.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Алтын Урда дәүләте чорында (XШ гасырның икенче яртысы ? XY гасырның беренче чиреге) төрки-татар әдәби теле. Идел буе төрки-татар әдәби телендә угыз, уйгур традицияләре. Язма истәлекләрдә аларның чагылышы. XIV гасыр язма истәлекләрнең теле. Әсәрләрдә тел нормалары: Котбның ?Хөсрәү вә Ширин? (1342), М.Болгариның ?Нәһҗел-фәрадис? (1357), Харәзминең ?Мәхәббәтнамә? (1354), С.Сараиның ?Гөлстан? (1391), Х.Кятибның ?Җөмҗөмә солтан? (1370) әсәре, аларның тел үзенчәлекләре. Рәсми-канцелярия стиле (ярлыклар һ.б.). Эпитафик язмалар. Казан ханлыгы чоры татар әдәби теле (XY-XYI гг.). Гомумхалык әдәби теленең барлыкка килүе һәм нормалашуы. Бу чорда иҗат ителгән язма истәлекләргә гомуми лингвистик характеристика.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Алтын Урда дәүләте чорында (XШ гасырның икенче яртысы ? XY гасырның беренче чиреге) төрки-татар әдәби теле. Идел буе төркисе. Чорга тарихи-лингвистик характеристика. Рабгузиның ?Кыйссасел-әнбия? әсәре һәм аның теле. XIV гасыр язма истәлекләрнең теле. Әсәрләрдә тел нормалары: Котбның ?Хөсрәү вә Ширин? (1342), М.Болгариның Нәһҗел-фәрадис" (1357), Харәзминең "Мәхәббәтнамә" (1354), С.Сараиның "Гөлстан" (1391), Х.Кятибның Җөмҗөмә солтан (1370) әсәре, аларның тел үзенчәлекләре. Глоссарийлар теле. Грамматик хезмәтләр. Рәсми-канцелярия стиле (ярлыклар һ.б.). Фольклор һәм эпитафик язмалар теле. Мөхәммәдъяр поэмаларының теле: ?Төхфәи мәрдан?, ?Нуры содур? Казан ханлыгы чорында матур әдәбият теленең үсеше.

Тема 4. Татарский литературный язык XVI-XVIII вв. Социально-экономические предпосылки формирования языка. Место татарского языка в Российском государстве. Своеобразие употребления установившихся письменных норм.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

XYI-XYIII гасырларда татар әдәби теле. Татар милли әдәби теле формалашуга әзерлек чоры. Әдәби телнең үсешендә яңа тенденцияләр

практическое занятие (4 часа(ов)):

XYI-XYIII гасырларда татар әдәби теле. Татар милли әдәби теле формалашуга әзерлек чоры. Әдәби телнең үсешендә яңа тенденцияләр. Татар теленең Россиядә тоткан урыны. Иҗтимагый-публицистик стильнең үсеше, аның төрле жанрлары (грамота, указ, нотыклар һ.б.). Сәяхәтнамәләр теле. XVII-XVIII гасырларда стильләрнең үсеше. Матур әдәбият стиле: М.Колый хикмәтләренең теле. Габди, Габдессәлам шигъриятенең тел үзенчәлекләре. Г.Утыз Имәни әсәрләренең теле. Фәнни әсәрләр ?Җәмигет-тәварих? теле. Беренче грамматикаларның теле һәм терминология. Рәсми-канцелярия стиле: Пугачев күтәрелеше белән бәйле документлар теле. Хатлар стиле. (?Батырша гарызнамәсе?, 1757). Г.Курсави, Таҗетдин Ялчыгол әсәрләрендә тел нормасы.

Тема 5. Закономерности образования и развития татарского национального литературного языка XIX-XX вв. Нормализация и кодификация литературного языка нового типа. Борьба и взаимодействие разных литературно-языковых направлений.

лекционное занятие (4 часа(ов)):

Татар милли әдәби теле формалашу чоры (XIX гасыр XX гасыр башы). Милли әдәби тел формалашу өчен шартлар туу. Татар әдәби теленең сөйләү теленә якынаю процессы.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

практическое занятие (2 часа(ов)):

Әдәби телне фәнни нигездә өйрәнү. (И.Хәлфин, С.Кукляшев, Х.Фәезханов һ.б). Милли әдәби телне үстерүдә К.Насыйриның тоткан урыны. Матур әдәбият стиле үсеше. Әбелмәних Каргалый, Ш.Зәки, Г.Кандалый, Акмулла,З.Бигиев, М.Акъегет, Г.Исхакый, ГХХ гасыр башында татар әдәби теленең торышы, фонетик, грамматик һәм лексик нормалары. Г.Тукай шигъриятенең теле һәм стиль үзенчәлекләре. .Ильяси, Г.Камал, Р.Фәхретдин, Ф.Кәрими һ.б. әсәрләрендә тел нормасы.

Тема 6. Татарский литературный язык советского и постсоветского времени.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

XX гасырда татар әдәби теленең структур һәм функциональ үсеше. Әдәби телнең сүзлек составында, фонетика, грамматика, стилистика өлкәсендә күзәтелгән үзгәрешләр. Графика алмашыну: латиница, кириллица, яңадан латинны кайтару. Татар әдәби телен баетуда язучыларның роле. XX гасырның 90 нчы елларында әдәби телдә үзгәрешләр һәм яңа тенденцияләр. Татар телен дәүләт теле дәрәҗәсенә күтәргән карар һәм аның тормышка ашырылуы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

XX гасырда татар әдәби теленең структур һәм функциональ үсеше. Татар әдәби телен баетуда язучыларның роле. XX гасырның 90 нчы елларында әдәби телдә үзгәрешләр һәм яңа тенденцияләр. Татар телен дәүләт теле дәрәҗәсенә күтәргән карар һәм аның тормышка ашырылуы.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Типы языковых ситуаций. Периодизация истории татарского литературного языка.	7		подготовка к реферату	4	реферат
2.	Тема 2. Литературный язык раннего средневековья. Принципы формирования и характер нормы литературного языка Волжско-Булгарского государства (X-XIII вв.). Памятники книжного языка: ?Кыйссаи Йосыф? Кул Гали. Дидактические и религиозные произведения. Эпиграфические памятники.	7	2	подготовка домашнего задания	8	домашнее задание
				подготовка к письменной работе	2	письменная работа

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
3.	Тема 3. Золотоордынский литературный язык (II пол. XIII ? I четв. XV вв.): основные характеристики. Вопрос об изменениях, пережитых литературными языками в указанную эпоху. Главные тенденции развития литературного языка. Нормы традиционных вариантов тюрки. Художественные памятники. Официально-канцелярский стиль (ярлыки и т.д.). Эпитафические памятники. Татарский литературный язык Казанского ханства (XV-XVI вв.). Культурно-языковая ситуация в Казанском ханстве. Развитие литературы в жанре поэзии, в текстах официально-канцелярских документов, в текстах научных трудов.	7		подготовка к контрольной работе	2	контрольная работа
				подготовка к научному докладу	8	научный доклад
4.	Тема 4. Татарский литературный язык XVI-XVIII вв. Социально-экономические предпосылки формирования языка. Место татарского языка в Российском государстве. Своеобразие употребления установившихся письменных норм.	7	2	подготовка к письменной работе	6	письменная работа

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
5.	Тема 5. Закономерности образования и развития татарского национального литературного языка XIX-XX вв. Нормализация и кодификация литературного языка нового типа. Борьба и взаимодействие разных литературно-языковых направлений.	7		подготовка к контрольной работе	2	контрольная работа
				подготовка к научному докладу	2	научный доклад
6.	Тема 6. Татарский литературный язык советского и постсоветского времени.	7		подготовка к реферату	8	реферат
	Итого				42	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Разбор основных проблем типологии литературных языков; типологии тюркских литературных языков; своебразия развития историитатарского литературного языка ; мастер класс с профессором, зав. кафедрой тюркологии Института стран Азии и Африки Московского университета г.Москва Д.М.Насиловым.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Типы языковых ситуаций. Периодизация истории татарского литературного языка.

реферат , примерные темы:

Әдәби телләр. Әдәби телләрнең типологиясе. Тел политикасы һәм тел ситуациясе.

Тема 2. Литературный язык раннего средневековья. Принципы формирования и характер нормы литературного языка Волжско-Булгарского государства (X-XIII вв.). Памятники книжного языка: ?Кыйссаи Йосыф? Кул Гали. Дидактические и религиозные произведения. Эпиграфические памятники.

домашнее задание , примерные вопросы:

Тема: Борынгы төрки язма әдәби тел Борынгы төрки әдәби тел. Тел нормаларының үсешендә аның тоткан роле. Фонетик, грамматик һәм лексик аспектта борынгы төрки телне хәзерге төрки телләр белән чагыштырма рәвештә өйрәнү. Орхон-Енисей елгалары буенда табылган руник ташъязмаларга тарихи-лингвистик анализ. Истәлекләрне ике аспектта өйрәнү: 1. Борынгы төрки язма истәлекләрне лингвографик аспектта өйрәнү: а) Рун язулы төрки текстлар. б)Уйгыр язулы төрки текстлар. 2. Борынгы төрки язмаларның тел үзенчәлекләрен өйрәнү: а) фонетик үзенчәлекләр. б) лексик-семантик үзенчәлекләр. в) морфологик үзенчәлекләр. Төп әдәбият: 1. Хаков В.Х. Тел ? тарих көзгесе. ? Казан: КДУ нәшр., 1999. 2. Нуриева Ф.Ш. Борынгы төрки тел: Орхон-Енисей язмалары теле. ? Казан, 2007. Өстәмә әдәбият: 1. Кормушин И.В. Древние тюркские языки.- Абакан, 2004.-336С. 2. Кононов А.Н. Грамматика языка тюркских рунических памятников 7-9 веков. ? Ленинград, 1980. 3. Насилов В. М. Древнеуйгурский язык. ?М., 1963. 4. Хаков В.Х. Татар әдәби теле тарихы. Казан, 1993. 5. Нуриева Ф.Ш. Идел буе рун язулы истәлекләр // Тенишевские чтения.- Казань, 2007

письменная работа , примерные вопросы:

Төрки әдәби телләрнең үсешен чорларга бүлү: 1. Борынгы төрки әдәби тел (V-XI гасырлар); 2. Гомуми иске төрки төрки әдәби телнең үсеш чоры (XI -XV гасырлар); 3. Аерым иске төрки әдәби телләрнең (әзербайҗан, үзбәк, татар, казакъ, төрекмән, кыргыз, уйгыр һ.б.) үсеше 9XVI-XIX гасырлар); 4. Аерым төрки милли әдәби телләрнең үсеш чоры (XIX-XX гасыр башы); 5. Совет чорында төрки әдәби телләрнең үсеше (20 еллардан хәзерге көнгә кадәр). Татар әдәби теле тарихының чорларга бүленеше: Идел буе төркисе һәм борынгы татар әдәби теленең барлыкка килү һәм үсәбашлау чоры: Болгар дәүләте әдәби теле (X-XIII гасыр урталары) 1. Элгәреге (иске) татар әдәби теленең үсү чоры: Алтын Урда дәүләте әдәби теле (XIII гасырның икенче яртысы ? XV гасырның беренче яртысы); 2. Элгәреге (иске) татар әдәби теленең нормалашып җитү чоры: Казан ханлыгы чоры татар әдәби теле (XV гасырның икенче яртысы ? XVI гасырның уртасы); 3. Татар милли әдәби теленең үсеше өчен хәзерлек чоры (XVI гасырның икенче яртысы ? XVII-XVIIIгасырлар); 4. Татар милли әдәби теленең нормалашу һәм үсеш чоры (XVIII гасыр ахырыннан XX гасыр башына кадәр); 5. XX гасыр әдәби теле (20нче еллардан хәзерге көнгәкадәр). Төп әдәбият: 1. Бәширова И. Б. Татар әдәби теле тарихы: XIX гасыр ахыры ? XX йөз башы... Казан: КДТУ нәшр., 1999. 2. Хаков В.Х. Татар әдәби тел тарихы. ? Казан, 1993. 3. Хаков В.Х. Тел ? тарих көзгесе. ? Казан, 1999. Өстәмә әдәбият: 1. Баскаков Н.А. Введение в изучение тюркских языков. ? М., 1969. 2. Баскаков Н.А. О периодизации и истории литературного языка ?тюрки? // Лингвография, диалектология и история языка. ? Кишинев, 1973. 3. Зәкиев М.З. Туган тел үсеше. ? Казан, 1973. 4. Зәкиев М.З. Татар халкы теленең барлыкка килүе һәм үсеше. ? Казан, 1977 5. Нуриева Ф. Ш. Исторические и лингвистические условия формирования тюрко-татарского литературного языка золотоордынского периода / Ф. Ш. Нуриева. ? Казань: Казанский гос. унив-т, 2004. ? 376 с. 6. Тенишев Э. Р. Принципы составления исторических грамматик и истории литературных языков / Э. Р. Тенишев // Советская тюркология. ? Баку, 1988. - �1. ? С. 67-78. 7. Тенишев Э.Р. Избранные труды. Книга первая. ? Уфа: Гилем, 2006. ? 304 с. 8. Тенишев Э.Р. Избранные труды. Книга вторая. ? Уфа: Гилем, 2006. ? 308 с.

Тема 3. Золотоордынский литературный язык (II пол. XIII ? I четв. XV вв.): основные характеристики. Вопрос об изменениях, пережитых литературными языками в указанную эпоху. Главные тенденции развития литературного языка. Нормы традиционных вариантов тюрки. Художественные памятники. Официально-канцелярский стиль (ярлыки и т.д.). Эпитафические памятники. Татарский литературный язык Казанского ханства (XV-XVI вв.). Культурно-языковая ситуация в Казанском ханстве. Развитие литературы в жанре поэзии, в текстах официально-канцелярских документов, в текстах научных трудов.

контрольная работа , примерные вопросы:

Тема: Алтын Урда чоры әдәби теле (XIII гасырның икенче яртысы ? XV гасырның беренче яртысы) 13 гасырның икенче яртысы - 15 гасырның беренче чирегендә Идел буенда тарихи-мәдәни һәм тел ситуациясе. Дәүләтнең рәсми теле итеп кыпчак теле санала, рәсми дин булып ислам дине кабул ителгән. Алтын урда дәүләтендә дөнья цивилизациясе казанышы булырлык әдәби әсәрләр иҗат ителгән: Рабгузыйның ?Кыйсас әл- әнбия?(1310), Харәзминең ?Мәхәббәтнамә? (1354), С.Сараиның ?Гөлстан? (1391), Х.Кятибның ?Җөм-җөмә солтан? (1370) әсәре, аларның тел үзенчәлекләре. Глоссарийлар теле. Котбның ?Хөсрәү вә Ширин? (1342), М.Болгариның ?Нәһҗел-фәрадис? (1357) әсәрләре. Ә.Нәҗип. Ф.Нуриеваның ?катнаш? тел проблемасына мөнәсәбәтләре. Рәсми-канцелярия стиле (ярлыклар һ.б.). Фольклор һәм эпитафик язмалар теле. Төп әдәбият: 1. Хаков В.Х. Татар әдәби тел тарихы. ? Казан, 1993. 2. Хаков В.Х. Тел ? тарих көзгесе. ? Казан, 1999. 3. Нуриева Ф.Ш. Исторические и лингвистические условия формирования тюрко-татарского литературного языка золотоордынского периода. ? Казань, 2004. Өстәмә әдәбият: 1. Наджип Э.Н. Исследования по истории тюркских языков 11-14 вв. -М., 1989. 2. Усманов М.А. Жалованные акты Джучиева Улуса 14-16 вв.. ?Казань, 1979. 3. Щербак А.М. Огузнаме. Мухаббатнаме.?М., 1959. 4. Борынгы төрки һәм татар әдәбиятының чыганаклары. ?Казан, 1981.

научный доклад , примерные вопросы:

Алтын Урда чоры әдәби теле (XIII гасырның икенче яртысы ? XV гасырның беренче яртысы) 13 гасырның икенче яртысы - 15 гасырның беренче чирегендә Идел буенда тарихи-мәдәни һәм тел ситуациясе.Казан ханлыгы чоры татар әдәби теле (XY-XYI гг.). Гомумхалык әдәби теленең барлыкка килүе һәм нормалашуы. Бу чорда иҗат ителгән язма истәлекләргә гомуми лингвистик характеристика. Мөхәммәдъяр поэмалары теле. ?Төхфәи мәрдан? теле. Казан ханлыгы чорында матур әдәбият теленең үсеше. Мөхәммәдъярның ?Нуры содур? поэмасы теле, Колшәрифнең поэтик стиле. Өммикамал әсәрләренең теле. Әсәрләргә лингвистик анализ. Казан ханлыгы чоры әдәби телдә функциональ стильләр үсеше. Иҗтимагый-публицистик стиль (Олуг Мөхәммәднең төрек солтанына мөрәҗәгате), рәсми канцелярия стиле (Сәхипгәрәй хан, Ибраһим хан ярлыклары), фәнни стиль (?Мәҗмәгыль-кавагыйд?) һ.б.

Тема 4. Татарский литературный язык XVI-XVIII вв. Социально-экономические предпосылки формирования языка. Место татарского языка в Российском государстве. Своеобразие употребления установившихся письменных норм.

письменная работа , примерные вопросы:

XYI-XYIII гасырларда татар әдәби теле. Татар милли әдәби теле формалашуга әзерлек чоры. Халыкара мөнәсәбәтләр, бәйләнешләр алып барырлык кадрлар әзерләү башлана. Тылмачлар әзерләү буенча үзәкләр барлыкка килә (Мәскәү, Казан, Әстерхан). М. Колый шигырь юлларыннан Казанда мәдрәсәләр эшләвен дә күзаллыйбыз. Россия политикасы татарларның көнчыгыш халыклары белән уртак дин, язу, мәдәният, әдәбият булуны үз файдасына эшли, татарларны илче итеп урта Азия, Һиндстан, Рәсәй төбәкләренә җибәрә. Рус грамоталарының бер үк вакытта татар телендә язып йөртелүе рәсми стильнең сакланып калуына һәм камилләшүенә китерә, дөнья белән татарча сөйләшүләр барганлыгы турында сөйли. Ф.Хисамованың хезмәтләрендә татарларның Россия күләмендәге мәдәни эшләргә тартылуы хакында. Эш кәазьләренең теле. 17-18 йөздә татар мәдәнияте җирлеге казан губерниясе белән генә чикләнми, яңа социаль, политик шартларда Урал, себер якларына күчеп урнаша һәм үзенең мәдәниятенең, әдәби теленең чикләрен киңәйтә. 17 йөздә мәдәни үзәк барлыкка килә - Касыйм шәһәре. Бу шәһәр рус дәүләте эчендәге төрле төбәкләргә сибелгән татарларны берләштергән үзәк буларак төзелә.Әлеге чорда Кадыйрбәк тарафыннан ?Җәмигъ эт-тәварих языла. Ул аны рус патшасы Борис Годуновка багышлап яза.

Тема 5. Закономерности образования и развития татарского национального литературного языка XIX-XX вв. Нормализация и кодификация литературного языка нового типа. Борьба и взаимодействие разных литературно-языковых направлений.

контрольная работа , примерные вопросы:

Материалны аңлау һәм үзләштерү дәрәҗәсен тикшерү.

научный доклад , примерные вопросы:

Татар милли әдәби теле формалашу чоры (XIX гасыр XX гасыр башы). Милли әдәби тел формалашу өчен шартлар туу. Татар әдәби теленең сөйләм теленә якынаю процессы. Әдәби телне фәнни нигездә өйрәнү. (И.Хәлфин, С.Кукляшев, Х.Фәезханов һ.б). Милли әдәби телне үстерүдә XX гасыр башында әдәби телнең фонетик, грамматик һәм лексик нормалары. Г.Тукай шигъриятенең теле һәм стиль үзенчәлекләре. Ф.Әмирхан, Г.Исхакый, Г.Ибраһимов, Ш.Камал теле. С.Рәмиев, Дәрдмәнд, Ш.Бабич шигърияте теле. XX гасырда татар әдәби телендә төрле агымнар.

Тема 6. Татарский литературный язык советского и постсоветского времени.

реферат , примерные темы:

Октябрь революциясеннән соң мәдәният, мәгариф, икътисад өлкәсендә туган яңа шартлар, аларның әдәби телне ныгыту һәм камилләштерүдә тоткан роле. Әдәби тел нормаларының киң халык массасына таралуы. Татар телен гамәлгә кую. Хәзерге татар әдәби теленең стильләре. Хәзерге татар әдәби теленең кулланылышы.

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к зачету:

Контрольная работа �1

I вариант

1. XVII-XVIII йөз башында татар халкы кичергән социаль һәм сәяси үзгәрешләр.
2. XVII-XVIII гасырларда эш кәгазьләре стиленең камилләшүе.
3. XVII-XVIII йөзләрдә татарларның таралу географиясенең киңәюенә китергән сәбәпләр.
4. Караханид-уйгыр әдәби теле үзенчәлекләре.
5. Утыз Имәнинең иҗади эшчәнлеге юнәлешләре.

II вариант

1. XVII-XVIII гасырларда Россиянең сәяси тормышында татарларның җәмгыятьтә арадашчы роле көчәюе нәрсә белән аңлатыла?
2. XVII-XVIII йөзләрдә "сәяхатнамәләр" барлыкка килүнең сәбәпләре.
3. XVIII гасырда Касыйм шәһәрен татарларның мәдәни үзәгенә әверелдергән сәбәпләр.
4. Чагатай әдәби теле үзенчәлекләре.
5. Утыз Имәни биографиясендәге үзенчәлекләр иҗатында чагылыш тапканмы?

III вариант

1. XVII-XVIII гасырларда эш кәгазьләре стиленең камилләшүе.
2. XVII-XVIII йөз башында татар халкы кичергән социаль һәм сәяси үзгәрешләр.
3. Касыйм мәдәни үзәгендә язылган әсәрләр һәм аларның стильләре.
4. Угыз теле үзенчәлекләре.
5. Утыз Имәни иҗатында чагатай әдәби теле үзенчәлекләрен күрсәтегез, сәбәпләрен аңлатыгыз.

IV вариант

1. XVII-XVIII йөзләрдә "сәяхатнамәләр" барлыкка килүнең сәбәпләре.
2. XVII-XVIII гасырларда Россиянең сәяси тормышында татарларның җәмгыятьтә арадашчы роле көчәюе нәрсә белән аңлатыла?
3. Рус хөкемдары Борис Годуновны мактап язылган әсәрнең тел үзенчәлекләре.
4. Кыпчак теле үзенчәлекләре.
5. Мәүлә Колый хикмәтләрен тикшергән галим. М.Колый әсәрләренең тел үзенчәлекләре.

"Әдәби тел тарихы" курсыннан имтихан сораулары

1. "Әдәби тел тарихы" фәне, аның өйрәнү предметы, бурычлары, максатлары.
2. Әдәби телнең асыл табигатен барлыкка китерә торган төп шартлар (5 төп шарты). Әдәби телгә билгеләмә.
3. Төрки әдәби телләрнең үсешен һәм татар әдәби теле тарихын чорларга бүлү.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

4. Әдәби телнең нормативлыгы һәм норма вариантлылыгы.
5. Әдәби телнең тарихи үсеше. Тел ситуациясе. Социаль шартлар. Телнең куллану даирәсе.
6. Телнең яшәеш формалары (гомумхалык теле, әдәби тел, җанлы сөйләм теле, социаль диалектлар, гендерлектлар, корпоратив телләр, жаргон һ. б.).
7. Әдәби телнең язма һәм сөйләмә төрләре.
8. Әдәби тел һәм стильләр.
9. Рун һәм уйгыр язулы борынгы төрки язма истәлекләре, аларның тел үзенчәлекләре.
10. Борынгы төрки әдәби тел.
11. Әдәби тел үсешендә кыпчак теленең тоткан урыны. Кыпчак теле термины. Кыпчак теленә хас үзенчәлекләр.
12. Болгар чорында (IX - XIII гасырлар) тел ситуациясе. Болгар дәүләтендә әдәби тел.
13. Болгар чоры язма истәлекләре. Идел буе Болгар дәүләте чорында стильләр (матур әдәбият, рухани әдәбият стиле, фольклор теле, эпитафик язмалар стиле).
14. Кол Галинең "Кыйссаи Йосыф" поэмасы (XIII гасыр). Аның тел-стиль үзенчәлекләре.
15. Алтын Урда чорында әдәби тел. Алтын Урдада тел ситуациясе. Алтын Урда дәүләтенең рәсми теле.
16. Алтын Урда чоры әдәби әсәрләренең тел үзенчәлекләрен өйрәнү критерийлары (Ф.Ш. Нуриева хезмәтләренә нигезләнеп).
17. М.Болгариның "Нәһҗел Фәрадис" әсәре. Тел үзенчәлекләре.
18. XIV гасыр ахырында фарсы теленнән тәрҗемә ителгән "Гөлстан" әсәренең теле.
19. XIV гасыр язма истәлеге - Рабгузыйның "Кыйссас әл-әнбия" әсәренең теле.
20. XIV гасыр әсәре - "Хөсрәү вә Ширин", аның тел-стиль үзенчәлекләре.
21. Х. Кятибның "Җөмҗөмә солтан" әсәренең теле.
22. XIV гасыр әдәби тел үрнәкләреннән "Мәхәббәтнамә" әсәренең теле.
23. "Кисекбаш китабының" фонетик, морфологик һәм грамматик үзенчәлекләре.
24. XIV-XVI гасырлар рәсми стиле. Тарихи ярлыклар теле. "Токтамыш ярлыгы" теле.
25. Казан ханлыгы төзелү. Тел ситуациясе. Казан ханлыгында язма әдәби тел. Казан ханлыгы язма әдәби телендә чагылган традицион формаларның кулланылышы (фонетик, грамматик формалар). Татар әдәби теленә әлеге чорга хас үзенчәлекләрнең үтеп керүе.
26. Мөхәммәдъярның "Төхфәи Мәрдан" поэмасы. Тел үзенчәлекләре.
27. Мөхәммәдьярның "Нуры Содур" поэмасы. Тел-стиль үзенчәлекләре.
28. Казан ханлыгы чорында эпитафик стиль. Эпитафик истәлекләр.
29. XVII-XVIII йөз татар әдәби теле. Татар халкының XVIII гасырда дәүләт төзелеше. Социаль һәм политик үзгәрешләр. Тел сәясәте.
30. XVII-XVIII гасырларда рәсми стиль. Петр I нең татар телендәге манифестлары. Аларның тел үзенчәлекләре.
31. XVII-XVIII гасырда рәсми стиль. Васыятьнамәләр теле.
32. XVII-XVIII гасырлар рәсми стиле. Е.И.Пугачев җитәкчелегендәге крестьян сугышына кагылышлы материаллар теле.
33. XVII-XVIII гасырларда фәнни стиль. "Җәвәмигуль-Тәварих", "Тәварихи Болгария" истәлекләре. Аларның тел үзенчәлекләре.
34. XVII-XVIII гасырларда әдәби әсәрләр теле. Әдәби әсәрләр телендә күзәтелгән ике тенденция (суфичылык традицияләренә һәм халык теленә якынаю).
35. Сәяхәтнамәләр жанры. "Исмәгыйль ага сәяхәтнамәсе", "Мөхәммәд Әмин сәяхәтнамәсе". Тел үзенчәлекләре.
36. XVIII гасыр мәдәнияте тарихында Касыйм шәһәренең урыны. Касыйм шәһәрендә язылган әсәрләр.
37. М. Колый хикмәтләре теле.Э.Х.Кадированың хезмәтләре.
38. Батырша Алиев "Гарызнамә"сенең теле.
39. XVIII гасыр әдәби теле. Шагыйрь Г.Утыз-Имәни әсәрләрендә тел-стиль үзенчәлекләре.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

40. XIX гасыр әдәби тел үсеше этаплары. Тел сәясәте. Иҗтимагый-тарихи вакыйгалар. XIX гасыр матур әдәби стилендә үзгәрешләр.

41. XIX гасырның икенче яртысында иҗтимагый үзгәрешләрнең татар тормышына тәэсире. Укыту системасындагы реформалар.

42. XIX гасыр матур әдәбият теле. Г. Кандалый әсәрләре. Тел үзенчәлекләре.

43. Татар милли әдәби телен үстерүдә күренекле мәгърифәтче Каюм Насыйриның тоткан урыны.

44. Татар әдәби телен һәм тел белемен үстерүдә Сәгыйт һәм Ибраһим Хәлфиннарның эшчәнлеге.

45. Татар милли әдәби телен үстерүдә Г. Алпаровның эшчәнлеге.

46. Матур әдәбият телен һәм әдәби телне үстерүдә Г. Ибраһимовның тоткан урыны.

47. Җ. Вәлидинең татар милли әдәби телен үстерүдәге роле.

48. Халык шагыйре Г. Тукайның татар милли поэзия телен үстерүдәге роле.

49. Татар әдәби теленең рәсми стиле формалашуының үзенчәлекләренә карата Д.Г.Тумашеваның, М.Г.Госмановның, Ф.М.Хисамованың карашлары ("Советская тюркология" журналында басылган мәкалә нигезендә (1977, �3. "Об особенностях развития старотатарской деловой письменности").

50. Э.Р. Тенишевның татар әдәби теленең вариантлыгы хакында өйрәтмәләре.

51. Әмир Нәҗипнең урта гасыр төрки язма әсәрләренең теле һәм аларның катнаш булуы турындагы фикерләре. ("Советская тюркология"(1970 ел, �1) журналында басылган мәкаләсе буенча).

52. Әдәби әсәрләргә анализ ясау төрләре.

7.1. Основная литература:

Кысас ал-анбия Насреддина Рабгузи, Исхакова, Альфия Рафкатовна, 2005г.

История тюркологии второй половины XIX - начала XX века в России, Благова, Галина Федоровна, 2012г.

История татарской литературы до XIX века (древняя и средневековая татарская литература), Миннегулов, Хатип Юсупович, 2012г.

Записи разных лет, Миннегулов, Хатип Юсупович, 2010г.

Морфологические особенности поэмы Кутба "Хосров и Ширин" (XIV в.), Гайнуллина, Гульназ Фоатовна, 2010г.

Руженцева Т. С. История языка и введение в спецфилологию: учебно-практическое пособие / Т. С. Руженцева. - М.: Изд. центр ЕАОИ, 2011. - 108 с.http://www.bibliorossica.com/book.html?currBookId=6362

Бәширова И.Б. XIX гасыр ахыры - XX йөз башы татар әдәби теле: Жанр-стильләре, аерым грамматик категорияләрдә норма һәм вариантлылык. / И.Б.Бәширова. - Казан: Алма-Лит, 2008. - 340 б.

Василий Васильевич Радлов: 1871-1884 гг. : сборник документов и материалов / Казан. (Приволж.) федер. ун-т, Ин-т филологии и искусств, Отд-ние татар. филологии, Каф. истории татар. яз. и тюрк. языкознания ; [науч. ред. - д.филол.н., проф. Ф. Ш. Нуриева ; сост. - Л. Н. Закирова] .? Казань : Ихлас, 2012 .? 83

Нуриева Ф.ш.. Древнетюркский язык ttp://tulpar.kfu.ru/course/view.php?id=432

Татар әдәби тел тарихы (1нче кисәк): Югары уку йортларының татар филологиясе студентлары өчен уку-укыту әсбабы.- Казан: Казан федераль университет нәшрияты. 2011, 100б.

7.2. Дополнительная литература:

Атрибуция языка письменных памятников золотоордынского периода, Нуриева, Фануза Шакуровна, 2011г.

Василий Васильевич Радлов: 1871-1884 гг., Нуриева, Ф. Ш.;Закирова, Лилия Нуруллаевна, 2012г.

Исторические и лингвистические условия формирования тюрко-татарского литературного языка золотоордынского периода, Нуриева, Фануза Шакуровна, 2004г.

Эдгем Рахимович Тенишев, Тенишева, Е. А., 2005г.

Татарский язык: лингвистические основы возврата к латинице, Хисамова, Ф??им? Миргали кызы, 2004г.

Поэма "Кысса-и Йусуф" Кул 'Али, Хисамов, Нурмухаммет Шагвалеевич, 2004г.

Тюркское языкознание. Филология. Руника, Самойлович, Александр Николаевич;Благова, Галина Федоровна, 2005г.

Учебник азербайджанского языка для стран СНГ, Исмайлова, Лейлаханум Гусейн кызы;Насилов, Дмитрий Михайлович, 2009г.

История русского языка: Курс лекций / В.П. Даниленко. - М.: Флинта: Наука, 2009. - 320 http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=320757

Захарова, Л. А. История русского языка : историческая грамматика [Электронный ресурс] : учеб.пособие / Л. А. Захарова, Г. Н. Старикова. - М.: Флинта : Наука, 2012. - 224 с. http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=455107

Исхакова А.Р. Кысас ал-анбия Насреддина Рабгузи. Казань. - 2005.

Миннегулов Х.Ю. История татарской литературы до XIX века (древняя и средневековая татарская литература). Казань. - 2012.

Гайнуллина Г.Ф. Морфологические особенности поэмы Кутба "Хосров и Ширин" (XIV в.). Казань - 2012.

Бәширова И.Б. Бәширова И.Б. XIX гасыр ахыры - XX йөз башы татар әдәби теле: Жанр-стильләре, аерым грамматик категорияләрдә норма һәм вариантлылык. / И.Б.Бәширова. - Казан: Алма-Лит, 2008. - 340 б.

Нуриева Ф.Ш. Атрибуция языка письменных памятников золотоордынского периода / Нуриева Ф. Ш. ; М-во образования и науки Респ. Казахстан, Тюрк. акад. ? Астана : [Сарыарка], 2011 .? 206 с.

Нуриева Ф.Ш. Исторические и лингвистические условия формирования тюрко-татарского литературного языка золотоордынского периода / Ф. Ш. Нуриева. - Казань: Казан. гос. ун-т, 2004. - 375 с.

7.3. Интернет-ресурсы:

Большой Энциклопедический словарь - 3. dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/123418

Институт стран Азии и Африки Московского государственного университета - http://www.iaas.msu.ru

Словарь филолога - 2. slovarfilologa.ru/52/

Тюркские языки - 1. ru.wikipedia.org/wiki/

Филологический портал - www.philology.ru

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "История татарского литературного языка" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Мультимедийная аудитория, вместимостью более 60 человек. Мультимедийная аудитория состоит из интегрированных инженерных систем с единой системой управления, оснащенная современными средствами воспроизведения и визуализации любой видео и аудио информации, получения и передачи электронных документов. Типовая комплектация мультимедийной аудитории состоит из: мультимедийного проектора, автоматизированного проекционного экрана, акустической системы, а также интерактивной трибуны преподавателя, включающей тач-скрин монитор с диагональю не менее 22 дюймов, персональный компьютер (с техническими характеристиками не ниже Intel Core i3-2100, DDR3 4096Mb, 500Gb), конференц-микрофон, беспроводной микрофон, блок управления оборудованием, интерфейсы подключения: USB,audio, HDMI. Интерактивная трибуна преподавателя является ключевым элементом управления, объединяющим все устройства в единую систему, и служит полноценным рабочим местом преподавателя. Преподаватель имеет возможность легко управлять всей системой, не отходя от трибуны, что позволяет проводить лекции, практические занятия, презентации, вебинары, конференции и другие виды аудиторной нагрузки обучающихся в удобной и доступной для них форме с применением современных интерактивных средств обучения, в том числе с использованием в процессе обучения всех корпоративных ресурсов. Мультимедийная аудитория также оснащена широкополосным доступом в сеть интернет. Компьютерное оборудованием имеет соответствующее лицензионное программное обеспечение.

Компьютерный класс, представляющий собой рабочее место преподавателя и не менее 15 рабочих мест студентов, включающих компьютерный стол, стул, персональный компьютер, лицензионное программное обеспечение. Каждый компьютер имеет широкополосный доступ в сеть Интернет. Все компьютеры подключены к корпоративной компьютерной сети КФУ и находятся в едином домене.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе " БиблиоРоссика", доступ к которой предоставлен студентам. В ЭБС " БиблиоРоссика " представлены коллекции актуальной научной и учебной литературы по гуманитарным наукам, включающие в себя публикации ведущих российских издательств гуманитарной литературы, издания на английском языке ведущих американских и европейских издательств, а также редкие и малотиражные издания российских региональных вузов. ЭБС "БиблиоРоссика" обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

Необходимые технические средства:

Принтер лазерный.

Копировальный аппарат.

Ноутбук.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по специальности: 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)" и специализации Родной (татарский) язык и литература и иностранный язык (турецкий) .

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Автор(ы):
Нуриева Ф.Ш. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Кузьмина Х.Х. ____________________
"__" _________ 201 __ г.